N°. 35. Donderdag 28 Augustus 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„Indiërs in de Staten-Generaal".

—o—

Onder dit hoofd stelt het *Koloniaal Weekblad*, blijkens Nr. 33 van 14 Augustus j.l., zijn kolommen open: „voor wie met goed gegrondveste redenen of beschouwingen wil uiteenzetten, langs welken weg te bereiken is, dat Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal beter vertegenwoordigd wordt door personen, die geacht kunnen worden uit ervaring van nabij te hebben leeren kennen de behoeften en de wenschen van de Indische maatschappij — hoe dat te bereiken is binnen de tegenwoordige grondwettelijke verhoudingen, hoe overigens op wijziging daarvan aan te sturen."

Zonder in een uitvoerigheid te vervallen, die m.i. in het tegenwoordig stadium dezer aangelegenheid volstrekt nutteloos zou mogen heeten, worde het volgende alvast opgemerkt.

De klacht over gemis aan belangstelling en kennis der ingezetenen van Nederland omtrent Indische belangen is althans zoo oud, kan men wel zeggen, als die belangen aan de Staten-Generaal zijn toevertrouwd geworden. Zij doet zich evenzeer hooren in Engeland en zal wel overal grond van bestaan hebben of krijgen, waar de volksvertegenwoordigingen der koloniën bezittende staten bemoeienis met de koloniën erlangen. Dit ligt geheel in den aard der zaak, en kan dus door geen verordeningen, hoe Salomonisch ook bedacht, worden verholpen. Men heeft een zekeren omvang van kennis in de zaken des lands, die ons meer onmiddellijk omringen, waarin wij door opvoeding, studie, maatschappelijk streven, worden onderlegd en ontwikkeld. Het ligt niet in het karakter der menschen om normaal een tot daden voerende belangstelling te koesteren voor zaken, die ons meer van verre en als slechts bij toeval raken. Nochtans ergert er zich de „Indiër" aan. Ten onrechte: hij onderzoeke eens dadelijk zichzelf en vrage zich af, wat hem West-Indië kan schelen, wat hij daarvan eigenlijk weet. Met die belangstelling van het algemeen te vorderen of er van te verwachten, stelt men aan de menschen niet te verwezenlijken eischen. Ikzelf heb het met ervaring van groote teleurstelling ondervonden. De door mij opgerichte vereeniging *Moederland en Koloniën* had in de eerste plaats ten doel, gelijk ik mij haar althans dacht, niet om platonische voordrachten uit te lokken — *Indisch Genootschap* en *Ind. Maatsch. v. Nijv. en Landb.* zorgden er volkomen genoegzaam voor — maar speciaal om door het naar voren brengen van Indische persoonlijkheden bij verkiezingen de Staten-Generaal van deze nuttige elementen te voorzien. Aanvankelijk scheen de toekomst vrij lachend. Ziehier hoe er weldra de klad in kwam. Een deel der belangstellenden wilden dr. E. B. Kielstra, aan wien men toch waarlijk niet gezag op Indisch gebied kon ontzeggen. Maar ZEd. was niet liberaal genoeg, naar het oordeel van andere invloedrijke belangstellenden. Wanneer ze nu slechts met een ander Indisch man waren voor den dag gekomen, of, ook dit daargelaten, met een vrijzinnige, naar hun opvatting; doch dit had geen kans van slagen. Men steunde iemand, die toch eigenlijk ook niet van de hunnen was en overigens buiten alle koloniale belangstelling stond: aldus de eigen Indiërs! Met mijn aftreden als voorzitter verdween de kiezerij van het programma. Ziedaar de geschiedenis van de eenige georganiseerde poging om de Staten Generaal van Indische elementen te voorzien.

De les is leerzaam genoeg. Men mag het gebrek aan belangstelling in een college als de Staten-Generaal niet als een verwijt doen gelden, waar dit toch tot het wezen der zaak behoort; doch wel, dat een gegeven aantal lusteloozen of onkundigen het zich laten aanleunen om op koloniaal gebied medestuurlui te zijn. Dit leidt tot voor het land schadelijke en kankerende verzwakking. Beter een regeering van weinigen, maar met kennis en ijver vervuld voor den arbeid, die hun wordt toevertrouwd, dan een hoop, die niet alleen niet weet, doch ook volstrekt geen lust heeft zich op de hoogte te stellen. Het is compleet moeite te vergeefs om door vermeerdering met een paar Indiërs hier verbetering te willen brengen: het eenige resultaat zou zijn, dat de onwaarheid eener behartiging van de Indische belangen in de Staten-Generaal wat meer wordt overpleisterd. In verband daarmede nog dit.

Ik heb steeds ten diepste de schepping van den z.g. Volksraad te Batavia afgekeurd. Dáár is anders wel belangstelling, ijver, kennis; maar hoever dit ook gaat, het college kan noch mag zich omzetten in een, dat rechtstreeks de regeering in Nederland leidt. Ook hier dus feitelijke onwaarheid, schijn voor wezen, met de rampzalige gevolgen van een kweekschool te worden voor ontevredenheid en teleurstelling, ondermijnend geldopbrengende welvaart, zichzelf toonende regeeringskracht. En ik heb die schepping terstond betreurd, omdat zij, zelve zonder toekomst, nu in den weg ging staan voor een rationeele hervorming van een Indisch wetgevend college in Nederland. Vruchtdragende organisatie laat zich zeer wel denken, wanneer men in de eerste plaats uitgaat van de gedachte, dat iedere bestuursinrichting valt te veroordeelen, die feitelijk op een onwaarheid berust als de Staten-Generaal, die de Indische belangen heeten te vertegenwoordigen; de Indische Volksraad, waaraan men de macht niet kan geven, welke zulk een college behoort te hebben, om naar eisch te arbeiden.

Ik zeide: de organisatie van een Indischen wetgevenden Raad in Nederland, stellig heilzaam voor Oost-Indië werkende, laat zich zeer wel denken; doch zoo er iets noodig is om de ontwikkeling dier gedachte aan een commissie toe te vertrouwen, ten einde iets bruikbaars ter wetgeving voor te bereiden, dan is het zeker wel hier, in aanmerking nemende het tal van gezichtspunten daarbij te openen om het belangwekkende vraagstuk in zijn groote veelzijdigheid, grondig en deskundig contradictoir te zien behandeld. Uit dien hoofde moet men m.i. niet rechtstreeks *aansturen*, om een woord van de uitnoodiging in het Weekblad te gebruiken, op concrete wijzigingen in de wetgeving, doch op de officiëele instelling eener vergadering van mannen, geroepen om de bepalingen in dien geest te herzien, dat, met opheffing van den Volksraad in Indië en met beperking der bemoeiingen van de Staten-Generaal, in het moederland kan worden gevestigd een college, zich wijdend aan de belangen van Nederlandsch-Indië op de wijze, dat medewerkende wetgeving en bestuur daaraan kan worden toevertrouwd, onder verantwoordelijkheid van de Kroon.

Den Haag, Koningskade 24, 20 Aug. 1919.

P. H. VAN DER KEMP.

Politiek leven in Indië.

Aan de „Bijzondere correspondentie" van N. S. uit Weltevreden, 7 Juli 1919, in de *Nieuwe Crt.* van 15 dezer, ontleenen wij:

„Misschien zijn er in het Regeeringsantwoord op de Algemeene Beschouwingen bij monde van den heer Muurling uitgesproken, nog verscheidene punten, welke den Volksraad niet bevredigd hebben, die rede heeft niettemin een gansch anderen indruk gewekt, dan de Memorie van Antwoord.

In de eerste plaats bevatte die rede eenige positieve mededeelingen, welke met blijdschap vernomen werden en in de tweede plaats hield zij een indirecte erkenning in van de juistheid van de eischen van den Volksraad.

De positieve mededeelingen bevatten de kennisgeving, dat de instelling van de Regentschappen nog in deze zitting van den Raad behandeld zullen worden, dat een voorstel tot invoering van dessaraden bereids bij de Regeering in behandeling is, terwijl door haar eveneens voorloopige besprekingen zijn begonnen over het instellen van administratief meer zelfstandige groote gewesten.

Vooral de eerste twee toezeggingen zijn belangrijk, omdat zij bewijzen, dat de regeering de dringende urgentie erkent van het instellen van organen, waarin de oplevende volksenergie aan constructieven parlementairen arbeid gebonden kan worden.

De erkenning van de billijkheid van de Volksraadeischen omtrent uitbreiding van eigen bevoegdheden, geschiedde wel niet in klare ronde bewoordingen, maar is toch uit het regeeringsantwoord duidelijk te lezen.

Dit blijkt vooral uit de wijze, waarop in die rede het stuk koloniaal politieke geschiedenis geschetst werd, vanaf de installatie van den Raad tot op heden.

De Regeering kwam tot de conclusie:

We moeten met den Volksraad vooruit- of teruggaan.

Inmiddels staan Regeering en Volksraad op de oude basis ten opzichte van elkaar en zij dienen in afwachting van de voorgenomen hervormingen samen te arbeiden tot heil van het land.

De Regeering erkent, dat de Volksraad in zijn huidigen vorm een onding is. Zij kondigt een aanstaande hervorming aan in vooruitstrevenden zin en doet een beroep op den bestaanden Raad om de noodzakelijke samenwerking in deze periode van wachten mogelijk te maken.

We moeten met den Volksraad vooruit of terug. De Indische Regeering wil vooruit. En het Opperbestuur? Wil ook dit vooruit?

De rede van den heer Muurling was op dit punt zeer weinig positief. „Er is alle reden van hoop, dat billijke verlangens binnen bekwamen tijd verwezenlijkt zullen worden", zoo luidde het vage antwoord op de door verschillende sprekers gedane vraag.

Het valt te betwijfelen of de Volksraad dat antwoord erg geruststellend zal vinden.

De Minister heeft zich een aanhanger getoond voor het stelsel-Colijn en in dat stelsel is voor een Volksraad in zijn huidigen vorm, laat staan voor een in vooruitstrevenden zin gewijzigden vorm, de eerste vijf-en-twintig jaar geen plaats.

Het is dan ook te hopen, dat de Minister de Indische Regeering zal machtigen namens hem een verklaring af te leggen, waaruit de ongegrondheid van de geuite vermoedens omtrent zijn politieke richting zal blijken. Dan zal de politieke hemel hier nog meer opklaren, dan dit thans reeds door het regeeringsantwoord geschied is.

Toen men uit de begrootingsbehandeling in Nederland symptomen meende te bespeuren, welke deze vermoedens bevestigden, was het zeer natuurlijk, dat de Raad nog eens met klem vroeg, welke Regeeringspolitiek te verwachten was.

De eenigszins verontwaardigde verbazing daarover, welke in de rede van den Regeeringsgemachtigde tot uiting kwam, was dan ook misplaatst en toonde voor een Regeeringsantwoord een veel te persoonlijk subjectieve wijze van reageeren.

Toch heeft die rede over het geheel een geruststellende werking uitgeoefend.

Het zou echter meer vertrouwen gewekt hebben, als de Regeering direct in de Memorie van Antwoord haar standpunt uiteengezet had en het niet noodig was geweest, het in het Afdeelingsverslag tot uiting gekomen verzoek om klaarheid, nog eens in alle toonaarden te herhalen."

Een fraai Boekje.

Ons Hoofdbestuurlid, de heer H. F. Tillema, gaat onvermoeid voort, zijn groote belangstelling voor ons Indië te toonen. Gaarne was hij bereid om op verzoek van het Comité van actie te Bandoeng de behulpzame hand te bieden, opdat de inrichting voor technisch onderwijs, waarvoor eenige Nederlanders een groote som hebben bijeengebracht, te Bandoeng zou worden gevestigd. Ter bereiking van dat doel had het Comité een fraai boekje in het licht gegeven, dat het ook in Nederland verspreid wenschte te zien. De voor Nederland bestemde exemplaren echter kwamen den heer Tillema eerst in handen toen reeds als plaats van vestiging ten gunste van Bandoeng beslist was. Niettemin heeft de heer Tillema aan het verzoek tot rondzending van de boekjes gevolg willen geven, omdat zij getuigen van goeden burgerzin en de kennis verspreiden omtrent het doen en werken en wonen in Indië en aldus kunnen strekken tot beter begrijpen van Indië door Nederland. De heer T. verheugt er zich in dat, naar hij meent, men hoe langer hoe beter begint in te zien, dat kunstmatige uitbreiding van laag gelegen kuststeden, die niet, zooals Semarang, een kostelijk achterland voor vestiging en verplaatsing bezitten, onlogisch is.

Indonesisch Verbond van Studeerenden.

Het Indonesisch Verbond van Studeerenden houdt van 3—6 September in Deventer zijn 3e congres. Het programma vermeldt op den eersten dag een lezing van den gep. overste van de genie O.-I. L., Van Erp, over den Boro Boedoer. Den tweeden dag zullen spreken de heeren Soerjo Poetro over: de muziek en wajang in het Javaansch volksleven en dr. Krause over: Bali.

Bovendien zal er dien dag een bioscoopvoorstelling zijn van door het Koloniaal Instituut afgestane films. Op Vrijdag 5 September zullen Oranje, Kwa Tjan Sioe en Koningsberger stellingen verdedigen naar aanleiding van de vraag: Wat wil, kan en mag Nederland thans van Indonesië verwachten. Hierna zal er debat zijn. Het congres wordt besloten door onderlinge sportwedstrijden.

Propaganda.

De in het Kol. Weekblad van 7 Augustus j.l. opgenomen beschouwingen van den secretaris-penningmeester naar aanleiding van de aanbeelden der propaganda-commissie zijn erg zwaartillend.

Wanneer wij uitgaan van de meening dat niets kan begonnen worden wat de kas der vereeniging voor 't oogenblik niet toelaat, dan zal er weinig tot stand komen; het is te voorzien dat wij aan het einde van dit jaar zullen sluiten met een tekort. Er moet iets gewaagd worden. Wat drommel zoo gaat het toch wel meer! Wanneer iemand eenige onderneming wil op touw zetten en hij bezit zelf niet de daarvoor noodige fondsen, dan wendt hij zich tot

anderen. De middelen die wij noodig hebben moeten komen van nieuwe leden. Daarom stelde ik reeds vroeger voor: laten we beginnen met de aanstelling van een bekwaam propagandist. Dat kost geld, heette het, en dat hebben wij niet. Dat is echter, meen ik, geen bezwaar. Het zou toch al een heel pover resultaat zijn, zoo die propagandist vóór dit jaar om is niet een paar honderd nieuwe leden wist aan te werven. Dit levert *f* 500 op. Zou dit niet voldoende zijn om de kosten te dekken? Stel dat wij dit resultaat niet bereikten. Welnu, dan doet de Vereeniging een beroep op sommigen van hare leden die er wat voor over hebben om haar te steunen. Er zullen in het uiterste geval wel menschen te vinden zijn, die een kapitaaltje bijeen willen brengen om onze vereeniging er boven op te helpen.

Daarom vóór alles geen moedeloosheid, een beetje durf en veel vertrouwen in de toekomst.

Laten wij nu even de geopperde bezwaren onder de oogen zien:

Het Koloniaal Weekblad. — De penningmeester zegt dat de propaganda-commissie 10 nieuwe rubrieken verlangt. Hij ziet daarbij over het hoofd dat sommige bestaande rubrieken zouden vervallen. De commissie beoogt niet uitbreiding maar verbetering. Het blad heeft thans 12 pagina's. Dit lijkt voldoende. De kosten van het drukken zouden dus niet grooter worden. Komt colportage, zooals geschiedt met „Het Leven", te duur, dan zou kunnen volstaan worden met verspreiding op stations en leeszalen. Daarvoor zullen 500 exemplaren wel voldoende zijn, waarvoor dan *f* 1900 zouden noodig zijn.

Hoe de penningmeester komt tot den eisch van 13 vaste medewerkers is mij een raadsel. Waar zou het heen moeten als voor een weekblad als het onze dertien redacteurs noodig waren?

Overigens is een uitgaaf van *f* 4.400 in totaal voor honoraria m. i. niet te hoog geraamd, veeleer lijkt het mij te weinig. Laten wij maar aannemen dat voor de redactie *f* 2400 meer moet worden uitgetrokken. Dan kost het weekblad per jaar meer dan nu: *f* 1900 + *f* 2400 = *f* 4300, wat heel wat minder is dan door den penningmeester geraamd wordt..

Het is gebleken dat het voorstel om de contributie op *f* 5 te brengen weinig instemming vindt. Natuurlijk is het verkieselijk, de bestaande contributie te handhaven, als dat mogelijk is. Dan moeten er echter duizenden leden bijkomen.

Verdeeling van de contributie zóó, dat het grootste gedeelte ter beschikking komt van het hoofdbestuur vindt ook al geen willig oor. Toch blijf ik dit noodig achten. De afdeelingen moeten inzien dat de vereeniging haar kracht niet moet zoeken in knusse avondjes voor de leden en genoodigden, die meerendeels Indië al kennen. Ik houd mij overtuigd dat de leden die in de Kolonie geweest zijn voor hunne contributie van *f* 2.50 tevreden zijn met een goed verzorgd weekblad; het is onredelijk meer te verlangen. De contributie ware dan zoo te verdeelen, dat van de eerste 25 leden het Hoofdbestuur ontvangt *f* 1.50, van de volgende 75 *f* 1.75 en van de meerderen *f* 2. Met dien verstande, dat ook van contributie welke meer dan *f* 2.50 bedragen door de afdeelingen, slechts resp. *f* 1, *f* 0.75 en *f* 0.50 worde teruggehouden. Een afdeeling met 100 leden zou dan:

afdragen:	25 × *f* 1.50 =	*f* 37.50	
	75 × *f* 1.75 =	*f* 131.25	*f* 168.75
en behouden:	25 × *f* 1.— =	*f* 25.—	
	75 × *f* 0.75 =	*f* 56.25	*f* 81.25
	Totaal . . .		*f* 250.—

Lezingen. Het lag niet in de bedoeling, de afdeelingen van elke bemoeienis met voordrachten uit te sluiten. Zij kunnen zich daaromtrent met de propaganda-commissie verstaan.

Waarom zou het houden van voordrachten enz. op plaatsen waar (nog) geen afdeelingen bestaan, moeten worden overgelaten aan het Comité voor Indische lezingen en leergangen? Wij behoeven toch niet te vreezen voor concurrentie! Hoe meer terrein er bewerkt wordt, hoe betér. Laat het comité hier of daar een voordracht houden dan gaan wij ergens anders. Daaromtrent kunnen wij ons met het Comité verstaan.

Filmavonden. Overal waar mogelijk moeten voorstellingen van levende beelden gehouden worden. Zoolang het Koloniaal Instituut films verstrekt zijn de kosten gering.

Propaganda. Een propagandist, mits bekwaam en zeer ijverig, kan niet ontbeerd worden. De propaganda-commissie had (en heeft nog) niemand op het oog. Salarieering met een jaar contributie voor elk nieuw lid à *f* 2.50 zal wellicht niet voldoende zijn. De penningmeester raamt *f* 2140 's jaars zonder de provisie. Er zou een proef kunnen genomen worden. Kost de man meer dan hij inbrengt dan houden wij er meer op. Het lijkt echter volstrekt geen onbereikbaar ideaal dat het eerste jaar 1000 nieuwe leden gewonnen worden. Daarmede zijn de kosten ook voor volgende jaren reeds goedgemaakt.

Populaire literatuur. Op de wenschelijkheid van verspreiding van geschriften welke ons den inlander en zijn gemoedsleven beter leeren kennen, kan niet genoeg gewezen worden. Kan de vereeniging dat niet betalen, dan moet naar een uitgever worden omgezien die het aandurft. Het zou mij verwonderen als de Regeering dergelijke publicaties niet wilde steunen.

Tentoonstellingen. Van regeeringsplannen om eene groote tentoonstelling te organiseeren verneemt men niets. Ik vrees dat er zonder particulier initiatief niet veel van zal komen. Ligt het niet op den weg onzer vereeniging om der Regeering in overweging te geven zich van de medewerking der propaganda-commissie te verzekeren? Ik meen te weten dat de importeurs van Indische producten het belang eener tentoonselling zeer wel inzien en bereid zullen bevonden worden, de zaak krachtig ter hand te nemen.

Aan het slot zijner beschouwingen wijst de penningmeester nog eens op de groote uitgaven welke met de voorgestelde propaganda gemoeid zijn. Hij gaat daarbij van de veronderstelling uit dat alles uit de schamele kas der vereeniging moet komen. Het Kol. Weekblad alleen zou *f* 15040 meer vorderen. Ik meen (zie hiervóór) dat met *f* 4300 meer zou kunnen worden volstaan. Hierbij tellende *f* 2140 voor het werven van leden en *f* 4000 voor andere propaganda, kom ik tot een meerdere uitgaaf van *f* 10440. Nemen wij aan dat gemiddeld *f* 1.75 per lid aan het Hoofdbestuur wordt afgedragen, dan zouden om dat meerdere bij elkaar te brengen 6000 nieuwe leden noodig zijn. Mij dunkt dat aan de mogelijkheid hiervan niet behoeft gewanhoopt. Waar in ons land zoo ontzaggelijk veel personen belang hebben bij de Koloniën is het toch waarlijk niet te

veel verwacht dat ons ledental drie- à viermalen grooter worde. Een ervaren propagandist, die de menschen voorhoudt dat ze voor *f* 2.50 per jaar lid kunnen worden en daarvoor in elk geval een degelijk weekblad krijgen, dat hen bestendig op de hoogte houdt van wat er in Oost- en West-Indië voorvalt, m o e t succes hebben. Werven van leden zij dan ook in de eerste plaats propaganda voor het Kol. Weekblad. In de dagbladen wordt nu en dan iets van de Koloniën verteld, doch niet iedereen krijgt dit onder de oogen. Zouden zij (en hoevelen zijn er niet!) die familie en vrienden hebben in de Koloniën er niet *f* 2.50 per jaar voor over hebben om zich op het Koloniaal Weekblad te abonneeren? Dat wil er bij mij niet in. Laat het weekblad maar zóó zijn dat het graag gelezen wordt dan komen de abonné's, haast zou ik zeggen, van zelf. Het blad moet zóó zijn dat de lezers geen ander orgaan noodig hebben om van de voornaamste gebeurtenissen op de hoogte te blijven.

Laten wij er niet tegenop zien iemand aan het werk te stellen die het verstaat onze vereeniging en ons weekblad populair te maken, een die het publiek er van weet te doordringen dat iedereen die relaties heeft in de Koloniën er belang bij heeft lid te worden van ,,Oost en West".

T. BRONDGEEST. Sr.

—

Naschrift van den Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur.

De heer Brondgeest noemt mij zwaartillend en zou met zijn artikel haast den indruk willen vestigen, dat ik tegen de propaganda-ideëen gekant ben. Het is natuurlijk overbodig hier de verzekering te geven, dat mij niets liever zou zijn dan dat onze vereeniging een hooge vlucht zou nemen. Doch ik ben niet alleen belangstellend lid, maar ook —en in de eerste plaats — penningmeester. De financieele roerganger van het schip, die zijn ooren stijf dicht moet stoppen voor het verlokkelijk sirenengezang, om het financieele roer recht te kunnen houden ter vermijding van de klippen, waarop wij zouden kunnen stranden. Deed ik zulks niet, dan verzaakte ik mijn plicht, en, als het misliep, zou de Algemeene vergadering mij — met een kleine variant op hetgeen de Romeinsche Senaat tot Varus zeide — kunnen toeroepen: Grooss, Grooss, waar zijn onze millioenen. De verantwoordelijke man spreekt anders dan de vragers.

Doch ter zake, en de beschouwingen van den heer Brondgeest nader beschouwd:

,,Het Koloniaal Weekblad". Ik heb gezegd, dat de Commissie 10 rubrieken verlangt, en dat is ook zoo (zie ontwerp-propaganda, K. W. 31-7-19, No. 31). Van de b e s t a a n d e rubrieken heb ik alleen genoemd ,,Suriname", ,,Curaçao" en ,,Literatuuroverzicht", die behalve de door de Commissie verlangde, zouden moeten blijven bestaan. Daarmede heb ik dus al gezegd, dat de andere bestaande rubrieken of gelijkluidend zijn met de voorgestelde, of komen te vervallen. Voor 13 rubrieken zijn 13 medewerkers noodig. Is één persoon in staat twee rubrieken te behandelen, dan zal hij ook wel voor twee rubrieken honorarium verlangen.

Twaalf pagina's waren op 1 Juli al niet meer voldoende. De aandachtige lezer zal wel opgemerkt hebben, dat sedert dien datum het weekblad al 14 pagina's telt. Die twee extra pagina's kosten nu reeds *f* 34.— per week meer (di.i *f* 1768.— per jaar). Hoe de heer Brondgeest het wil aanleggen om meer rubrieken in dezelfde ruimte te wringen en toch den inhoud te verbeteren, is m ij een raadsel.

Dan glijdt de geachte schrijver maar rustig heen over mijn berekening, dat elke 100 exemplaren boven het tegenwoordig aantal *f* 300.— tot *f* 400.— kosten, en dat de 6000 nieuwe leden, die hij noodig acht om de kosten van het weekblad te dekken, voor het hun toekomend weekblad reeds dadelijk *f* 18000.— tot *f* 24000.— verslinden (*f* 3 à *f* 4 per lid).

Met de verdeeling van de contributie, zooals de schrijver die voorstelt, ga ik, als p e n n i n g m e e s t e r v a n h e t H o o f d b e s t u u r, natuurlijk dadelijk accoord. Maar wat de afdeelingsbesturen er van zullen zeggen?

L e z i n g e n. Waar wij zelf hebben medegedaan aan de instelling van het Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, juist omdat over te veel concurrentie op dit gebied w e r d g e k l a a g d, gaat het m.i. niet aan om dat Comité nu weer concurrentie te gaan aandoen.

F i l m a v o n d e n. Volkomen accoord voor plaatsen waar geen afdeeling gevestigd is (zie het artikeltje in het ,,K. W." van 21 Aug. j.l. no. 34, over de filmavonden te 's-Hertogenbosch).

P r o p a g a n d a. De penningmeester m o e t voor proefnemingen, die zooveel kosten, zonder dat tevoren een garantiefonds verzekerd is, zijn waarschuwende stem doen hooren.

P o p u l a i r e l i t e r a t u u r. Volkomen accoord.

T e n t o o n s t e l l i n g e n. Die medewerking werd ons reeds toegezegd.

Overigens ben ik van meening, dat geen zakenman tot de uitvoering van uitbreidingsplannen o v e r g a a t, voordat hij v e r z e k e r d is t.z.t. over het benoodigde kapitaal te kunnen beschikken. Een ernstig arbeidend lichaam als ,,Oost en West" mag niet beginnen te werken op hoop van zegen.

E. F. GROOSS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Verkorte schooltijden.

Er heerscht onrust in Indië in veel gemoederen, niet enkel op politiek gebied, maar ook op het terrein van het onderwijs.

Zoo is er den laatsten tijd een strijd aangebonden ter verkrijging van verkorte schooltijden. De afd. Soerabaja van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht wist op een adres voor de beperking der schooltijden ruim 2000 handteekeningen te verzamelen, hoofdzakelijk van ouders van schoolgaande kinderen. De ouders te Medan dreigden met een werkstaking, in dien zin, dat ze allen hun kinderen om 12 uur 's middags wilden komen opeischen.

Een en ander getuigt van de groote belangstelling die de zaak ondervindt, hetgeen heel wat zegt in Indië, waar zelfs de ouders van schoolgaande kinderen moeilijk in beweging zijn te brengen.

Het is dan ook juist gezien van den Dir. v. O. en E. om de zaak door den Onderwijsraad in studie te doen nemen, en deze raad heeft een vragenlijst gezonden aan verschillende hoofden van scholen, onderwijsautoriteiten en doktoren.

De hr. F. B u i s bespreekt de kwestie in eenige artikelen in de *Java Bode* en geeft al aanstonds blijk van weinig vertrouwen in de uitspraak van de laatste categorie van personen bij het bespreken van het advies van Dr. A l m, den gewestelijken gouvernementsarts voor de Preanger, die o.a. meent, dat verkorting van den schooltijd in de morgenuren niet noodig is, ,,wanneer slechts tusschen elk paar lesuren een kwartier uurs wordt ingelascht", hetgeen dus op een verlenging van den schooltijd zou uitloopen, daar thans na elk paar lesuren een half uur pauze wordt gegeven.

Bovendien oordeelt Dr. A l m, die zich beroept op ,,physiologische onderzoekingen", dat er geen bezwaar is, de vrije kwartieren met gymnastiek en orde-oefeningen door te brengen. En dat klinkt toch al heel zonderling.

P r o f. S c h e l t e m a in Mei 1913 op het 1e Congres voor kinderstudie sprekende over: Vermoeidheids-verschijnselen bij kinderen, zei o.a.: ,,En de voorstelling van velen, waaraan gymnastiek op scholen meermalen haar plaats in de lesrooster

dankt, n.l. dat lichaamsinspanning de gevolgen van geestesarbeid zou opheffen, dat ze als minus en plus tegenover elkaar zouden staan, moet beslist van de hand worden gewezen.''

Invoering van gymnastiek, afschaffing der namiddagcursussen, beperking van huis- en strafwerk zijn even zoovele stappen om tot betere toestanden te komen; als Dr. A l m echter met onderwijs in handwerken niet in de morgenuren wenscht te zien gegeven en aanbeveelt om een à tweemaal per week wandelingen met de klassen te maken, komt de hr. B u i s met klem van redenen daartegen op, daar hij terecht van oordeel is, dat kinderen in Indië na een wandeling niet in staat zijn hersenarbeid te verrichten.

Zegt Dr. A l m aan 't slot van zijn advies, dat de vermoeidheid der leerlingen minder toe te schrijven is aan het groot aantal lesuren, dan aan het leerplan en onderwijsmethoden, dan moge men het in hoofdzaak met hem eens zijn, bekorting der schooltijden zou toch het meest afdoende middel zijn om de overlading te bestrijden.

Om deze bewering te staven, haalt de hr. B u i s woorden aan van J. F. B e n s e, den vader der Ver. voor vereenvoudiging van examens en onderwijs, van J. C. W i r t z in ,,Schoolhervorming'', van P r o f. B a v i n c k in ,,Opvoeding der rijpere jeugd'', van F r i t s v a n R a a l t e in ,,Vervlogen kennis'', van W. J a n s e n en B i g o t, welke laatste o.a. zegt: ,,Een school moet er komen, waar in de eerste plaats gelet wordt op het kind, zijn gezondheid, zijn normale ontwikkeling, zijn uitgroeien tot een krachtig mensch met een gezond, gehoorzaam lichaam.'' En de aandacht mag ook wel eens gevestigd worden op de woorden van W i r t z, als deze zegt: ,,De bekwaamheid der onderwijzers, hun ijver en toewijding, alles wordt afgemeten naar de examenresultaten. Toch kan het zijn, dat de onderwijzer eenvoudig alle overige kinderen opoffert aan een paar, die examen moeten doen. En als die candidaatjes slagen, dan komt er een loftuiting in de krant voor den man, die zijn klas verwaarloosde, die een groot deel der kinderen ten offer bracht ter voldoening aan eigen eerzucht of iets dergelijks.'' Onder dit laatste ,,iets dergelijks'' rekent de hr. B u i s de inspectie, die volgens hem niet vrij uitgaat.

Verder wijst hij op de onderzoekingen van Schmidt-Monnard, Axel Key, Binet, Schuyten, Jelgersma, Gunning en anderen en deelt aangaande hun uitkomsten een en ander mee, waaruit de nadeelige invloed blijkt, die het schoolgaan in het algemeen uitoefent op den gezondheidstoestand van het kind.

1. De algemeene ziekelijkheid der jongens bedraagt in 't eerste schooljaar slechts 3 pct., doch stijgt dan gemiddeld tot 30 pct., om in het 13e en 14e levensjaar nog 20 pct. te bedragen.

2. Bij meisjes bedraagt ze in 't eerste schooljaar 20 pct., stijgt spoedig tot 40 en 50 pct., om op 14-jarigen leeftijd te dalen tot 25 pct.

3. Bij 't begin van 't eerste schooljaar lijden 12 pct. der meisjes aan bloedarmoede; aan 't eind daarvan 24 pct. Voor jongens zijn de cijfers 4 en 25 pct.

4. In de hoogere klassen lijdt $\frac{1}{3}$ tot $\frac{1}{2}$ van 't aantal meisjes en $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{3}$ van de jongens aan die kwaal.

5. Het aantal schoolzieke kinderen verdubbelt van het eind van 't eerste tot het einde van 't tweede schooljaar en bedraagt in het eerste schooljaar 17.6 pct., in het laatste 40—50 pct.

6. Bij jongens staat de groei in het tweede schooljaar bijna geheel stil.

Terecht doet D r. G u n n i n g een beroep op de ouders ,,om het kind tegen de machtsoverschrijding der school in bescherming te nemen, en te zorgen, dat het niet door huiswerk, schoolblijven enz. in zijn rechten op frissche, vrije lucht bekort wordt.''

Schr. is van meening, dat zoowel het onderwijs in het Hollandsch als de klimaatsinvloeden ongunstige factoren zijn die een hervorming van het onderwijs in Indië des te noodzakelijker maken.

,,En — alsof er geen psychiatrie bestond, alsof de onderwijsautoriteiten absoluut onkundig zijn van de toestanden en resultaten in Europa, toonen zij zich hier plus royaliste que le roi en bestendigen een schooldag, een schoolweek en een schooljaar, die elk op zich zelf en in vereeniging met elkaar zwaarder zijn dan elders.''

Eerst dit jaar zal de groote vacantie van 3 op 4 weken verlengd worden, en daardoor zal Indië een eenigszins toonbare vacantie hebben, al staat het nog ver ten achteren bij verschillende Europeesche landen, die 10, 11, 12, 13, ja zelfs 15 weken vacantie hebben, zooals Engeland.

De Indische schooldag van half acht tot één uur geeft een schoolweek van 33 of na aftrek der rusttijden van 27 uren schoolonderwijs.

Op het 3de Intern. Congres voor schoolhygiëne in Augustus 1910 te Parijs gehouden, bepleitte men een regeling, van 18 tot 22 uren voor het 1e en 2e leerjaar en voor de verdere klassen der volksscholen van 24 tot 30 lesuren van 40 à 50 minuten.

De ervaring in oorlogstijd in Holland opgedaan, toen men gedwongen was halve dagen school te houden, heeft bewezen, dat de namiddagschooltijd veilig afgeschaft kan worden zonder dat de hoofdvakken er onder zullen lijden.

Schr. meent, dat waar in Indië op de particuliere scholen bijna algemeen de verkorte schooldag ingevoerd is, dit op de gouvernementsschool ook moet kunnen. Hij zou een schooldag wenschen van half acht tot 1 uur voor de kinderen van de 1e, 2e, 3e en 4e kl. zelfs ook nog, en van half acht tot kwart voor 12 voor die der 5e, 6e en 7e kl., terwijl dan tevens het leerplan vereenvoudigd zou moeten worden.

Een schooldag voor de middelbare scholen van 7 tot 1 uur is beslist te lang, en zou schr. vervangen wenschen te zien door een schooldag van half acht tot half een met 2 pauzen van een kwartier, die op Woensdag en Zaterdag zou moeten eindigen om 11 uur, teneinde den leerlingen den noodigen tijd te waarborgen voor liefhebberijen, sport en lichaamsoefeningen.

Wachten op betere tijden?

Een inzender in de *Preanger Bode* heeft een artikel geschreven naar aanleiding van dat gedeelte van het verslag van de S. S. in 1917, hetwelk handelt over den aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra. Hij geeft den raad dien aanleg tijdelijk stop te zetten in afwachting van betere tijden, tenzij men besluit in sneller tempo te werken.

Hij berekent, dat er in 1917 grond verzet is voor 15 K.M. spoorbaan. Op 1 Januari 1918 ontbrak er nog 200 K.M. in de verbinding Telok Betong—Palembang, en hij merkt op, dat de lijn plm. 90 mille per K.M. heeft gekost. Dat hooge cijfer verklaart hij uit de buitengewone omstandigheden der arbeidsvoorziening, daar 90 pct. van het volk van Java moet aangevoerd worden en de zorg voor hen zich verder uitstrekt dan tot huisvesting en levensonderhoud.

Die hooge uitgaven zijn ongetwijfeld rentegevend, omdat daardoor alleen gezonde werkkrachten te krijgen en te houden zijn, maar dan mag er ook verlangd worden, dat er arbeid geleverd wordt in verhouding tot de kosten, m.a.w. dat er schot in den aanleg komt.

,,Het werken in een langzaam tempo is voor Zuid-Sumatra on-economisch of leidt tot verwaarloozing van de arbeiders, wat evenzeer on-economisch is en bovendien onwaardig, omdat het, beschouwd uit een

humaniteitsoogpunt, niet door den beugel kan." Dus flink aanpakken of stopzetten.

Met dien verstande, dat het werk beëindigd wordt op daarvoor geschikte punten.

En dan rijst de vraag, of de verbinding Telok Betong—Palembang wel zoo belangrijk is, daar het grootste gedeelte dier streek onbewoond is en bestaat uit bosch en rawa's. Daar de wereld meer dan ooit staat in het teeken van productie, moet het wachtwoord zijn: aanleg van lijnen, uitgaande van goede havens en gericht naar streken, die, hetzij door rijkdom aan mineralen, hetzij door gunstige ligging voor landbouwondernemingen, binnen korten tijd productief worden.

De *Deli Crt.* bovengenoemd artikel besprekende, acht deze waarschuwing de overweging waard.

De prijzen van staal en ijzer, die 4 à 5 maal zoo hoog zijn als voor den oorlog vormen een voorname factor in de rentabiliteit der spoorlijnen en een dure aanleg blijft bij voortduring drukken op de opbrengst der lijn.

Indien de hooge kosten van aanleg in dezen tiid de spoorlijn overkapitaliseeren, zal daarvan het onvermijdelijk gevolg zijn, dat de lijn, een keer gelegd, zich zelf niet bedruipen zal en in een lange reeks van jaren haar eigen rente niet zal opbrengen.

Een en ander vraagt ongetwijfeld de aandacht, waar voor 1920 voor den aanleg van Zuid-Sumatra weer *f* 3.650.000 aangevraagd wordt en voor de verbinding Moeara Enim—Lahat *f* 2.200.000.

De schr. in de *Pr. Bode* wijst er nog op, dat de spoorweg van Telok Betong naar het Noorden reeds de meeste erfpachtsperceelen heeft bereikt en op zich zelf een exploiteerbare tramlijn vormt, terwijl van de Palembangzijde Moeara Enim als bereikbaar is. Hij acht de lijn Moeara Enim—Lahat meer urgent dan de verbinding van Moeara Enim—Telok Betong.

De *Deli Crt.* meent, dat als er geschrapt moet worden, daarvoor in aanmerking zal komen de verbinding Moeara Enim—Telok Betong en niet de verbinding dier eerste plaats met Lahat, of de lijn van Sibolga naar Taroetoeng, waarvoor als eerste termijn voor 1920 zes ton aangevraagd wordt van de totale raming van *f* 9.000.000.

Suriname.

In brochurevorm is te Paramaribo verschenen ,,*Vakorganisatie in Suriname*''. Lezing gehouden door S i e g f r. B e c k, op Dinsdag 27 Mei 1919 te Paramaribo, op uitnoodiging van de Commissie van Voorbereiding inzake Vakwezen. Wij kunnen tot ons leedwezen hier geen overzicht geven van deze zeer belangrijke voordracht.

Over de praktijk der vak-organisatie sprak op 26 Juni de heer K o o p a l: ,,*De West*'' van 1 Juli geeft een verslag van de lezing. De spreker zette uiteen wat in Nederland inzake vakorganisatie reeds is tot stand gebracht. ,,Hij vond het een veeg teeken, dat men de ambachtslieden in Suriname moet *roepen* om zich te vereenigen. Ja, dat daartoe opgeroepen, velen nog te laks en te beroerd waren om zelfs maar te komen luisteren naar wat gezegd zou worden. Hij verzocht den aanwezigen ambachtslieden om hun afwezigen collega's te zeggen dat zij lammelingen waren.

En gij — zoo vervolgde spreker tot de aanwezigen — slaapt ook gij nog? Is het nog geen tijd om wakker te worden?

Met waardeering gewaagde spreker daarna van de lezing van den heer Beck over vak-organisatie. Deze toont hoe hij het volk door en door kent. Met niet minder belangstelling las spreker het rapport van de Ambachts-commissie, zeven jaar geleden verschenen. Hij zou dit rapport in handen wenschen van elk ontwikkeld vakarbeider. Blijkbaar is het door de meesten niet gelezen. Anders is het onbegrijpelijk, dat men niet reeds toen tot organisatie is overgegaan. Men had dan zeven jaren tijd ge... nen, terwijl men nu weer van meet af moet b... nen. Trouwens de commissie kende hare pa... heimers. Zij wist dat men te lamlendig was om ... aan te gorden voor betere toestanden. Zij schreef in haar rapport, dat er wel zoo nu en dan vakbonden worden opgericht, maar zonder levensvatbaarheid. En hoewel de commissie in haar rapport den grondslag aangaf voor organisatie, bleef men weder doof.

Maar nu — vraagt spreker — zijt gij nu wakker? Is uw slaap eindelijk uit? In Holland hebben wij de gewoonte om zulke slapers bij den nek te pakken en net zoo lang met hun neus over hun fouten te wrijven tot ze vertrouwen krijgen in de organisatie.

In Nederland zijn thans 380.000 arbeiders en ambachtslieden bij de organisatie aangesloten. De vakorganisatie is een onontbeerlijke schakel geworden in de huidige productiewijze.

In Suriname is de eenheid tot dusverre zoek, maar zij is groeiende. Men heeft hier verhoudingen die eigenlijk geen verhoudingen zijn. Die abnormale verhoudingen zullen eerst verdwijnen als de stoffelijke toestand beter wordt''.........

Het is te verwachten dat de toegesprokenen na deze forsche toespraak wakker geworden zijn.

* * *

In zijn rede op den laatsten ,,emancipatie-dag'' gehouden, zeide de feestredenaar, de heer C o m v a l i u s, dat de vereeniging ,,Volksbelang'' tot het Koloniaal Bestuur het verzoek zou richten den 1en Juli (den dag van de vrijverklaring der slaven in 1863) tot een nationalen feestdag te verklaren.

In een artikel van ,,*Periskopist*'' in ,,*Suriname*'' van 15 Juli wordt dit bestreden. Met de argumentatie van Periskopist kunnen wij ons geheel vereenigen. Maar wij gaan nog een stap verder en zouden in overweging geven de geheele viering voortaan achterwege te laten, omdat zij een mentaliteit in stand houdt, die hoe eerder hoe liever moet verdwijnen. Het is te hopen dat ook de voorgangers der onderscheidene godsdienstige gemeenten dit zullen inzien.

* * *

De volgende motie, ingediend door de heeren M a y, V a n O m m e r e n en D e V r i e s, is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen:

,,De Koloniale Staten,

Overwegende dat uitbreiding van het kiezerscorps wenschelijk is;

Van oordeel dat die uitbreiding moet geschieden door verlaging tot *f* 800 van het thans bestaande minimum jaarlijksch inkomen van *f* 1400, waarover belasting moet worden betaald om kiezer te zijn, met daarnaast invoering van het capaciteitenkiesrecht;

Spreken de wenschelijkheid uit dat de Wet van den 31 Mei 1865 (Staatsblad No. 55), houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname tot dat einde worde gewijzigd en aangevuld, en gaan over tot de orde van den dag.''

* * *

In de zitting der Koloniale Staten van 16 Juli deelde de Voorzitter mede, dat de Koloniale Staten, na kennis genomen te hebben van de klachten betreffende de verpleging in het Militair Hospitaal, van de uitkomsten van het van Bestuurswege daarnaar ingesteld onderzoek, zoomede van de door den Gouverneur overgelegde betrekkelijke processen-verbaal, hebben besloten als hunne meening uit te spreken, dat van de bedoelde klachten er zijn:

1o. klachten, die als niet juist moeten worden aangemerkt;

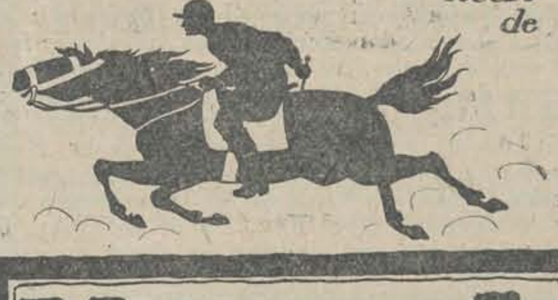
2o. klachten, waarvan noch de juistheid, noch de onjuistheid aan het licht is gekomen;

en 3o. klachten, die zeker als juist moeten worden aangemerkt.

,,*De West*'' van 18 Juli, waaraan wij het bovenstaande ontleenen, teekent daarbij aan:

,,Deze tamelijk vage conclusie, maakt o.i. het publiek niet veel wijzer. Evenmin geschiedde dit door de openbare debatten waarbij de sprekers het oneens waren en waarbij weder noodeloos allerlei hatelijkheden en persoonlijkheden werden gewisseld.

Een lid dat het geheele dossier gelezen heeft van het onderzoek in zake de hospitaalklachten, gaf ons

als zijn indruk te kennen, dat inderdaad sommige dingen in het hospitaal niet door den beugel kunnen, maar dat over het geheel het onderzoek heeft aangetoond, dat de klachten — en wel juist de ernstige klachten — schromelijk lichtvaardig zijn geuit en op onjuiste inlichtingen berusten.''

In een ingezonden stuk in ,,*De West*'' van 22 Juli verklaart de heer Thomson, dat hij en drie andere leden in Comité-Generaal hunne stem aan bovenstaand besluit niet hadden gegeven, omdat naar hunne meening in het klachten-dossier Van Ommeren zijn:

1o. enkele klachten, waarvan de juistheid is gebleken:

2o. enkele klachten, waarvan niet kan worden uitgemaakt, of zij al dan niet juist waren;

3o. vele klachten, die niet als juist moeten worden beschouwd.

* * *

,,*De West*'' van 18 Juli verneemt dat een wet in Frankrijk is afgekondigd, waarbij aan bannelingen in Cayenne de vrijheid hergeven wordt. Zij mogen — op eigen kosten — terugkeeren naar Frankrijk.

Deze maatregel geldt alleen voor de zoogenaamde relégués en niet voor hen die wegens zware misdrijven veroordeeld waren tot dwangarbeid.

Relégués die ontvlucht waren, moeten, om hun vrijheid te herkrijgen, zich eerst weder aanmelden in Cayenne.

* * *

Van bevriende zijde werden aan ,,De Surinamer'' eenige mededeelingen verschaft naar aanleiding van vaak vernomen klachten over de tarieven van den K. W. I. M.

O.m. wordt er op gewezen, dat de vrachtprijzen door den K. W. I. M. sedert den oorlog verlaagd zijn met meer dan 50 percent, wat belangrijk meer is dan door de Oost-Indische lijnen werd verleend.

Voorts zegt de bevriende zijde:

Men heeft wel eens de prijzen van den K. W. I. M. vergeleken met die berekend door Scrutton Sons en Co. en Royal Mail, doch deze vergelijking gaat niet op. De accommodatie aan boord van de vrachtbooten van Scrutton kan niet vergeleken worden met die van den K. W. I. M., zelfs niet met die van de oudere schepen, terwijl de Royal Mail in het directe verkeer met Europa geen passagiersschepen heeft loopen, aangezien deze alle door de Engelsche Regeering gerequireerd zijn. Ook de schepen, varende in de lijn West-Indië-Canada vice-versa zijn van een verouderd type.

Het is dan ook niet onaardig om te vermelden, dat het s.s. ,,Stuyvesant'' op de laatste reis van Nederland in Falmouth 24 passagiers inscheepte tegen het onlangs geldende tarief.

Ten slotte zij eigenaardigheidshalve nog vermeld, dat de passage van Engeland naar Nederland op het oogenblik, alleen voor de zeereis, zonder accommodatie *f* 60.— per passage bedraagt.

* * *

,,De West'' van 15 Juli schrijft:

Naar wij vernemen worden over eenige dagen zeven personen vanwege het Syndicaat Tiffany uit Amerika hier verwacht.

Zij zullen de voorgenomen goudbaggerexploitatie in de Marowijne voorbereiden.

* * *

In het Staatsblad No. 499 is gepubliceerd het ,,Besluit van den 18den Juli 1919, houdende regelen omtrent de beschikbaarstelling, enz. van koloniale studiebeurzen ten behoeve van jongelieden, uit de koloniën *Suriname* en *Curaçao* afkomstig, voor hunne opleiding of voortgezette opleiding in Nederland.''

Curaçao.

De droogte.

De regen blijft weer lang uit. Het is wel de droge tijd, maar anders kunnen een paar flinke buien in deze maanden de regenbakken wel weer eens vullen. En daarop wordt nu tevergeefs gewacht. Het geleden leed is dikwijls weer gauw vergeten, toch zal men met angst terugdenken aan de droge periode van zeven jaar geleden. Op het programma van Gouverneur Helfrich staat ook de drinkwater-voorziening. Wanneer het hem mag gegeven worden, dit nijpende vraagstuk tot oplossing te brengen, zal de verdienste van zijn bewind reeds aanstonds onschatbaar wezen.

* * *

In ons nummer van 3 Juli l.l. hebben wij aan de *Amigoe di Curaçao* ontleend de conclusie op het adres van mevrouw van Breemen-Kruyt c.s. over de achterstelling in salaris der oude leerkrachten bij het onderwijs ten opzichte van enkele nieuw aangestelden.

Uit de Handelingen van den Kolonialen Raad blijkt ons, dat de conclusie der commissie voor de verzoekschriften, waarmee de Raad zich vereenigd heeft, voor adressanten wel iets gunstigers is dan het *Amigoe*-bericht deed veronderstellen. Wij nemen het slot der conclusie hier over; de commissie stelde voor het Bestuur uit te noodigen ,,aan alle onderwijzers, werkzaam bij het openbaar onderwijs, die blijken hebben gegeven van wel voor hun taak berekend te zijn, gelijke financiëele voordeelen toe te kennen als aan de heeren Landheer en Veute en aan de dames Scholtens verleend zijn en zulks gerekend te zijn ingegaan den 1sten September 1918.''

Het is voor adressanten te hopen, dat het bestuur hieraan voldoet, maar meer dan een tijdelijk lapmiddel lijkt ons dit toch niet. De fout is, dat de Regeering nieuwe krachten en niet alleen voor het onderwijs, uitzendt op salarissen boven de geldende, wat tot onbillijke achterstelling leidt van hen, die de hitte des daags gedragen hebben.

* * *

Kapitein H. L. Bierman, kapitein der Infanterie O.-I. L., laatstelijk garnizoens-commandant op Curaçao, is voor hoogstens vijf jaren gedetacheerd bij de landmacht in Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Jong-Java. In de *Sinar Hindia* komt voor een beroep van de redactie op de Inlandsche studeerenden, leden dezer vereeniging, welke toen (Mei 1919) een congres te Djokdja hielden. Zij zegt o.m., dat zij den jongen lieden niet in de openbare actie wil betrekken, om ze niet van hunne studie af te houden, maar zij verzoekt hun om de theorie der Indische beweging te bestudeeren.

Welke theorie? De theorie gericht op een groot Java, een groot Indië. Groot echter niet als het kapitalistisch Japan, waar slechts een zeer klein deel van het volk millionair is en het overgroote deel in armoede leeft, zoodat er in 1917 plunderingen van rijstschuren plaats vonden.

Zouden wij wenschen, dat er in groot Indië dezelfde economische verhoudingen bestaan als in Japan? Neen. Een groot Java of Indië beteekent: grootsch in het algemeen welzijn. Groot en grootsch, omdat het Indische volk gelijkelijk voordeel heeft van het land en gelijkelijk deelt in de algemeene welvaart. Dit is waar wij en alle Inlanders, die edel denken, naar streven. De theorie die gij te bestudeeren hebt, behoort gegrond te zijn op een ,,edel sociaal gevoel'', dan zult gij door het volk als ware ,,edelmannen'' worden beschouwd. Jongelieden! gij allen hebt ,,jongelingsidealen'', lofwaardige ,,driften.'' Zoekt naar middelen om dat schoons te bevorderen.

Daarna volgt een betoog, dat de arbeiders gedwongen zijn om zich met hoe langer hoe minder loon tevreden te stellen, dat de prijzen der levensbehoeften steeds stijgen; dat de regeering de belastingen van het volk verhoogt. En schrijver geeft de theorie der sociaal-democraten weer voor de verbetering van de toestanden.

Jongelieden! „Een zware taak rust op u. Maakt u gereed.”

Nog een verzoek, weest niet kleinmoedig in het schoone streven, want: „De dienst der vrijheid voor de menschheid is een zware dienst; zij brengt geen goud, zij brengt geen geld, maar kommer en ellende; zij brengt smaad en hoon, den kerker en het verbanningsoord, de galg en de strop. De dienst der vrijheid is een zware dienst,...... maar toch bovenal *moed* houden en met *fierheid* strijden voor recht en menschelijkheid”......

„En er zal een tijd komen, die de voorgangers van en nieuwen tijd zal verheffen tot de eereplaats der grooten; er zal een tijd komen, dat de nakomelingen u, socialistische strijders, zullen gedenken met ontzag, eerbied en liefde. En die tijd zal uwe belooning zijn......

„Reeds staan wij op den morgen van den komenden tijd.” Hoort het hanengekraai der socialistische strijders in Rusland, Duitschland, Oostenrijk, enz., die voorspellen de aankomst van een levenwekkenden dag, den nieuwen tijd, het socialistische tijdperk. Laten wij het eerst opstaan om den aankomenden dag te begroeten en het geluk der toekomst zal ons zijn. Helpt het volk later te organiseeren, want alleen daardoor krijgt gij macht om het algemeen geluk te verspreiden. Java en Indië groot te maken, groot en grootsch.

Regentschapsraden. Het in meerdere bladen opgenomen interview van den heer Nieuwenhuys over de instelling van regentschapsraden mede plaatsende, voegt de redactie (van de *Sinar Hindia)* er aan toe, dat de rondreis van genoemden heer een mager resultaat heeft opgeleverd voor de democratie, omdat de besprekingen niet met de dessalieden werden gehouden. Om te kunnen oordeelen of eenig voorschrift al dan niet goed is, moet men niet alleen de ontwikkelden raadplegen, zegt zij.

Indische Begrooting. Hierover in de *Sinar Hindia* een artikel. Hoofdzakelijk worden daarin weergegeven de besprekingen in de Tweede Kamer. Aan het slot teekent schrijver (H. S.) o.m. het volgende aan: Dat is dus het resultaat der besprekingen in de Tweede Kamer, en gij, volk en Inlandsche ambtenaren in Indië, weet nu hoe het lot van Indië is. Thans weet gij, hoe de groote heeren te den Haag denken en voelen over de toestanden van land en volk in Indië. Evenals de heer Fock, zijn ook de heeren Scheurer, van Vuuren e.a. van meening, dat het gezag in Nederland moet blijven. Ook de heer Alberda van de S.D.A.P., een vereeniging, die in Indië hare vertakkingen heeft en welke evenals Insulinde, B. O., S. I. en andere Inlandsche vereenigingen, o.m. het zelfbeschikkingsrecht voorstaat, kan zich nog niet vereenigen met het verleenen van vrijheid aan Indië en laat zich zelfs afkeurend uit over de Inlandsche ambtenaren. In het door den Minister verklaarde, is er iets, dat ons een weinig tevreden maakt, maar er is ook iets, dat ons teleurstelt. Maar wij hopen, dat al het gesprokene ons niet van de wijs zal brengen, want dat alles is slechts politiek, die iedereen begrijpt, geen nut heeft. Om die redenen is het hoogst noodig, dat het volk en de Inlandsche ambtenaren in Indië de politiek goed bestudeeren en men niet alleen zijn macht doet gelden, hetzij door menschen te veroordeelen dan wel te verbannen. Iedereen weet, dat er op de wereld een politieke beweging moet zijn, en hoe men die beweging ook belemmert, het zal niets baten, de actie zal daardoor des te feller worden en niet alleen zal een belemmering haat zaaien, doch zal het volk verbitteren, hetgeen gevaarlijker zal zijn voor de openbare rust en orde.

Bewijs: Wat is er niet gebeurd in het te voren rustige Indië na de verbanning van Douwes Dekker c.s.? De Regeering moge zich thans nog gelukkig noemen, omdat, al heeft het volk ook hartzeer, het niet door slechte daden wraak neemt als het volk van Britsch-Indië; alleen is het prestige van de Inlandsche ambtenaren en de Regeering in het oog van het volk gedaald.

Ten laatste betoogt schrijver de wenschelijkheid, dat de Inlandsche ambtenaren mede aan politiek doen, aangezien de tijd is aangebroken, dat zij en het volk samen moeten gaan.

In hetzelfde blad een uitvoerig artikel van S. Joenoes, in verband met de veroordeeling van S. Partoatmodjo, redacteur van de *Sinar Hindia* en voorzitter van de arbeidersvereeniging, tot *drie* maanden gevangenisstraf wegens persdelict. De daden van Partoatmodjo in het belang der Inlandsche beweging worden er in beschreven, terwijl aangeteekend wordt, dat hij veroordeeld is wegens het plaatsen van een paar artikelen in de S. H., waarvan de schrijvers op de vraag of zij de verantwoordelijkheid al dan niet op zich willen nemen, niet eens antwoord gaven.

Ten laatste roept schrijver uit: Broeder S. Partoatmodjo is slachtoffer geworden! Indisch volk, in 't bijzonder de S. I. leden, laat ons gezamenlijk onze macht toonen langs behoorlijken weg; laat ons God bidden, opdat de drie maanden gevangenisstraf aan broeder S. Partoatmodjo opgelegd, veranderd wordt in boete of dat hij vrijgesproken wordt.

Indisch volk, in 't bijzonder de arbeidersvereeniging, waarvan broeder S. Partoatmodjo voorzitter is, laat ons vrijspraak vragen voor broeder S. Partoatmodjo.

Indisch volk, de Regeering wil broeder S. Partoatmodjo drie maanden straf opleggen; zij wil onze beweging in kracht doen verminderen, de vrijheid van onzen genoemden broeder te kort doen.

Denk aan mijne woorden hierboven, Indisch volk!

De Regeering maakt opzettelijk persdelicten en preventieve hechtenissen. Onder nevenstaand hoofd een artikel van *Mhd. Kasan* in de *Sinar Hindia*, waarin het volgende wordt betoogd: De Regeering treft allerlei regelingen, alle ten doel hebbende het volk op te heffen, recht te doen wedervaren en tot ontwikkeling te brengen. Daardoor zijn vele millioenen noodig, welke door het volk worden opgebracht. Dat er zeer groote kosten aan verbonden zijn, is niet te verwonderen, wanneer men bedenkt, dat er vele zwaar betaalde uitvoerders dier regelingen zijn; de opperste uitvoerder krijgt een traktement van niet minder dan *f* 10.000 's maands en de hoofduitvoerders (residenten en assistent-residenten) niet minder dan *f* 1000. Maar ofschoon de Regeering dien uitvoerders zulke hooge tractementen toekent, blijft haar wensch een wensch, want dagelijks gebeuren er onrechtvaardigheden, roofpartijen en diefstallen, zoodat bijna het geheele volk arm is geworden. En wat schrijver bevreemdt is, dat de Regeering thans van koers verandert. De voormannen van het volk, die het willen opheffen en er naar streven het recht te doen erlangen en dus hetzelfde doel beoogen als de Regeering, worden, instede van minstens *f* 1000 's maands traktement te krijgen, gehaat en als vijanden der Regeering beshouwd. En niet alleen de hoogere ambtenaren, doch de onder hen staande „pryajis” en zelfs de rechters treden vijandig tegenover die volksleiders op, terwijl de kapitalisten niet bij hen achterblijven.

Een dergelijke regeeringsrichting brengt zeker gevaar met zich mee. Die volksleiders behooren eigenlijk door residenten en assitent-residenten als hun gelijken te worden behandeld, maar integendeel zou men hen als het kon als een hond willen behandelen en aan een stoel vastbinden.

Vervolgens brengt schrijver in herinnering hoe men tegenover Darsono, Semaoen en andere volksleiders is opgetreden.

Open Brief. Ruim gedrukt en over twee kolommen geplaatst, schrijft Darsono (in de *Sinar Hindia):*

Aan de Regeering van Indië.

„Voordat ik mijn straf van een jaar onderga, zeg ik grooten dank aan de Justitie te Soerabaja, voor de genoemde straf van een jaar.

Ik zeg grooten dank, niet wegens de *zwaarte* van die straf, maar voor de propaganda, die de justitie te Soerabaja maakt tegen de Regeering.

Door het vonnis van de Justitie te Soerabaja, zal het volk thans in beroering komen en zijn vertrouwen op de Regeering zal nog verminderen.

Mr. C. C. van Helsdingen Jr. heeft geschreven, dat een scheeve rechtspraak het reine gevoel vergiftigt. Ik vertrouw, dat het vergift, door de Justitie te Soerabaja geplant, overal zal voortwoekeren en het volk zal dwingen om een feller actie te voeren dan tot nu toe.

Door het over mij gevelde vonnis, zal het volk tot de meening komen: „In Indië bestaat geen rechtvaardigheid.” En om die reden behoeft het geen be-

vreemding te wekken, dat de wet later niet meer door het volk wordt hoog gehouden.

Wij vragen om vrede en geluk, maar de kapitalisten willen er niets van weten.

Een Regeering, die veel steun geeft aan het kapitalisme zoo'n Regeering wil geen vrede, want het kapitalisme wil steeds het slechte.

Door den steun der Regeering wordt het kapitalisme bevorderd. De bevordering van het kapitalisme verarmt het volk. En deze armoede dwingt het volk een actie te voeren met kracht en macht; deze beweging wordt de anarchistische beweging genoemd.

Regeering, wacht u voor de gevolgen van het kapitalisme en van uwe politiek! Wij waarschuwen u.

Broeders, tot 1920!

Darsono naar het Paradijs. Zoo heet een entrefilet van de redactie der *Sinar Hindia*, waarbij wordt medegedeeld, dat *Darsono* den 6en Juni naar Soerabaja is vertrokken, om zijn straf van een jaar te ondergaan. Darsono wil geen gratie verzoeken. Hij heeft slechts een kort afscheid van zijne familie genomen. Zijn straf zal hij in de gevangenis voor Europeanen ondergaan.

Broeder Darsono! roept de redactie uit, dat het u goed ga. Ook in de gevangenis zult gij het Indische volk vooruit kunnen brengen. Gij zijt nu in het paradijs, wees vastberaden. God zal de beweging van het Indische volk regelen, zooals gij het wenscht. Vertrouw op God en het Indische volk, dat steeds wakker zal blijven.

Vrouwenbeweging. Een artikel van vrouwe „*Sri Aminah Mir*", houdende bestrijding van het stuk van vrouwe *Ariepah* in de S. H. van 22 Mei j.l. Zij blijft bij hare meening, dat aan de vrouw vrijheid behoort te worden geschonken. Zij doet ten slotte op de broeders en zusters het volgende beroep: „Nu aan mijn broeders, Jong Javanen! Het is uw taak ons te steunen in onze beweging, opdat wij niet met wankelende, doch met vaste schreden, de dwaze bouwvallige muren omverwerpende, de zegepraal tegemoet zien.

Geachte zusters! Wij moeten niet achteruit deinzen, hoe groot de reactie moge zijn. Neemt u echter in acht en vat de vrijheid niet verkeerd op. Wij zijn Javanen en moeten Javanen blijven. Kom, voort, voort, tot ons doel!!!

Weg met de orthodoxen!
Leve de vrijheid!!! *(Sinar Hindia).*

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. S. beweert in de *Pewarta Soerabaja*, dat wijlen de bekende heer Dinger hem in 1914 of 1915 gesproken had over zijn plan om de S. I. te steunen. Hij wilde, dat de S. I. leden goede witte rijst te eten krijgen. Hij zou smederijen openen om den S.I.-leden het smidsvak te leeren en de Regeering voorstellen om voor Inlanders voor brieven 5 ct. port te berekenen en voor briefkaarten 2½ ct. Schrijver antwoordde toen, dat S. I. leden wel geen rijst-coöperatie zouden kunnen oprichten, omdat zij geen kapitaal hebben en van de zijde der Chineezen een groote concurrentie zouden ondervinden. Wat anders zou het zijn, wanneer de heer Dinger zelf rijst opslaat en ze tegen zeer billijken prijs aan S. I.-leden verkoopt. Maar, dan zou de distributie door S. I. leden moeten gebeuren, anders zou niemand die rijst willen koopen, want in het algemeen hebben Javanen een afkeer van het Christendom. Laat staan u een Europeaan, ik zelf, die toch nu en dan een kain en een hoofddoek draag, word voor een Christen aangezien. Gelukkig, dat men weet, dat ik dikwijls de masdjid bezoek. En dan zijn er menschen, die beweren, dat ik van de Regeering opdracht heb ontvangen om de S. I. uiteen te doen vallen en de S. I. leden over te halen het Christendom te belijden. Daarom zou men kunnen denken, dat ik met u onder een deken school om de S. I. leden over te halen Christelijke rijst te eten. Daarom is deze handelwijze niet zonder gevaar, omdat de meesten fanatiek zijn. Ook ik heb er bezwaren tegen, omdat ik weet hoe hier een kersteningspolitiek wordt gevoerd.

Schrijver vroeg den heer Dinger, of hij van de Regeering eenigerlei opdracht had ontvangen, waarop deze ontkennend antwoordde. Daarna zeide schrijver tot hem, dat indien hij inderdaad niet ingevolge opdracht van de Regeering handelde, het beter zou zijn om rijstpellerijen op te richten en de S. I. leiders van het bedrijf op de hoogte te brengen, en om later die rijstpellerijen aan de S. I. te verkoopen, maar dan zoo goedkoop mogelijk, liefst tegen den halven prijs of voor nog minder, omdat de heer Dinger toch reeds winsten zou hebben gemaakt.

De heer Dinger schudde als antwoord het hoofd.

Wat betreft de smederijen, zei schrijver, deze zouden ook van weinig nut zijn, omdat de menschen moeten werken om geld te verdienen. Ten aanzien van de portverlaging, vond schrijver het raadzaam, dat de heer Dinger zijn plannen voor zich hield, want als het bekend raakte en er kwam niets van, zouden de S. I. leden het vertrouwen in hem verliezen. De heer Dinger is intusschen overleden en van zijn plannen hoort schrijver niets meer. Maar thans wordt in de Tweede Kamer verklaard „De pogingen van den heer Dinger om van de S. I. een economisch sterk lichaam te maken, zijn mislukt. De S. I. ging zich meer en meer in politieke richting bewegen. Zulks zou toe te juichen zijn, indien de S. I. zich onttrok aan revolutionnaire invloeden." Dit is vreemd, zegt schrijver, vooral, omdat deze verklaring is afgelegd door Minister Idenburg, vroeger G. G. van N.-I. Indien de Regeering inderdaad een dergelijken wensch voor de S. I. koestert, dan zal de S. I. er zeker geen bezwaar tegen hebben. Maar waarom moet het gebeuren door tusschenkomst van een kapitalist en niet van de Inlandsche ambtenaren en hoofden? Dat zou toch immers beter zijn, evenals in Japan!

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Britsch Indië ter vredesconferentie.

Bij zijn terugkeer in Bombay werd de Maharaja Saheb van Bikaner, die tot de Britsch Indische vertegenwoordiging ter vredesconferentie heeft behoord, geïnterviewd door een correspondent van The Times of India, 't lijkt ons dat niet alles wat de prins bij die gelegenheid mededeelde algemeen bekend is, zoodat wij er een en ander van overnemen.

Bij onze aankomst in Engeland hadden noch de vertegenwoordigers van de dominions, noch wij een juist idee van 't aandeel dat wij in de vredesconferentie zouden te vervullen hebben. Zooals bekend is, werd ten slotte besloten om aan de vijf vertegenwoordigers der groote mogendheden — Gr. Britannië, Amerika, Frankrijk, Italië en Japan — afzonderlijke vertegenwoordigers voor Indië en de kroonkoloniën toe te voegen, op dezelfde wijze als dit voor eenige andere mogendheden 't geval was. 't Britsche rijk had voor Australië, Canada, Z. Afrika en Indië elk 2 vertegenwoordigers, terwijl Nieuw Zeeland er één had. De beteekenis hiervan springt in 't oog wanneer men weet dat China, Portugal, Roemenië er ook maar 2 hadden. Volgens 't aangenomen stelsel werden de afgevaardigden van Indië en de dominions aangewezen om met de 5 vertegenwoordigers uit Groot Britannië samen te zitten, of de plaats van een afwezigen in te nemen.

Behalve 't eigenlijke werk in de vredesconferentie, was de gezamenlijke arbeid in de Britsche delegatie van veel gewicht. De maharaja legde er nadruk op, dat ook hierbij de stem voor Indië geheel gelijk was aan die der kroonkoloniën. Evenals Indië met trots kan wijzen op zijn aandeel in den oorlog, kan 't dit ook doen voor zijn aandeel in de vredesberaadslagingen.

De opname van Br. Indië in den volkerenbond verdient evenzoo melding, als een erkenning van gelijkwaardigheid. De prins heeft de onderhandelingen hiervoor wat Indië betreft zelf gevoerd, aangezien zoowel Mr. Montagu als Lord Sinha voor momenteel urgente zaken naar Engeland waren. In verband hiermede moest Br. Indië ook in de Labour convention deelen, hetgeen adviezen vergde over de bijzondere omstandigheden, waarin de nijverheid en de arbeid hier verkeeren. Dank zij zijn beschouwingen over sociale, economische en klimaat invloeden, werden de pogingen met succes bekroond.

Mr. Montagu, Lord Sinha en de maharaja werden tot gevolmachtigden gekozen bij de onderteekening van 't verdrag, toch komt de naam van Lord Sinha niet voor onder 't verdrag, aangezien Br. Indië daarbij maar door 2 leden vertegenwoordigd mocht zijn.

Hadden zij weinig bemoeienis met de verdragen voor Oostenrijk, Hongarije en Bulgarije, een dure plicht hadden zij te vervullen voor 't vaststellen van de overeenkomst met Turkije. De Britsche Eerste minister en de Raad der geallieerden moesten tot het juiste begrip worden gebracht van de gevoelens der mohamedanen. De 3 Indische vertegenwoordigers vormden met de Aga Khan, Sahibzada Aftab, Ahmed Khan en IJusuf Ali een bijzondere deputatie, die de belangen van de Indische moslem brachten voor den „Raad van vier". Hoewel nog geen eindbeslissing verkregen werd vóór zijn vertrek, heeft hij de vaste overtuiging dat de zaak zijner geloofsgenooten goed bepleit is.

Spanje-Frankrijk in Marokko.

In antwoord op eene interpellatie van 't republi-

keinsche Kamerlid Domingo, heeft de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken, markies de Lema een verklaring afgelegd, waarvan de hoofdzaak op 't volgende neerkomt.

De samenwerking met Raissouli, die nu de Spaansche bezetting weer aangevallen heeft en een zeer pijnlijken slag heeft toegebracht, heeft gedurende geruimen tijd vijandelijkheden voorkomen, die aan 't Sp. protectoraat niet alleen zeer veel nadeel zouden hebben bezorgd, maar die ook tot in de Fransche zone zouden hebben doorgewerkt.

Het schitterende werk door Frankrijk in zijn gebied volbracht heeft verschillende tijdperken doorgemaakt en heeft wisselvalligheden gekend, maar in Frankrijk is de arbeid van generaal Lyautey nooit tot een twistvraag gemaakt en nooit heeft iemand er op aangedrongen het protectoraat in den steek te laten.

Volgens den minister heeft Raissouli niet zooveel macht en invloed als hij 't zelf wil doen voorkomen.

Spanje heeft altijd de middelen verkozen, die op bevrediging gericht zijn, het wil dien weg blijven volgen. Wie 't daarin tegenwerkt moet bestreden worden, zelfs al kost dit offers. Marokko is niet alleen een land waar Spanje gelegenheid vindt tot koloniseeren, het vormt ook een grenskwestie, een gebiedsvraag. Daarvoor mag geen volk, dat zich eerbiedigt, onverschillig blijven. Spanje kan noch wil zijn rechten aan Frankrijk overdragen. In tegendeel het blijft staan op alle in verdragen vastgelegde rechten.

De markies eindigde aldus: Spanje is niet toegetreden tot de overeenkomst van Tanger van 1914, aangezien de oorlog uitgebroken was en de neutraliteit, waartoe het besloten had, daardoor in 't gedrang had kunnen komen.

Tot zoover de regeeringsverklaring. Afgezien van de overigens ten opzichte van Marokko te volgen politiek, lijkt 't ons dat de Lema niet wijzer is geworden dan zijne vele voorgangers die voor Marokko nog bleven in het stelsel der kleine lapmiddelen voor de wonden, die hier en daar geslagen worden, zonder de kwaal in haar grondslag aan te pakken. Reeds een 8 tal jaren geleden schreven wij in deze rubriek, dat zoolang als de Italianen in Tripolis en de Spanjaarden in Marokko er niet toe komen een stelsel te aanvaarden, dat de geheele kolonie omvat en opgesteld is naar 't voorbeeld van Budgauld voor Algerië, Michiels voor Sumatra's Westkust, Van Heutsz voor Atjeh, Lyautey voor Fr. Marokko, zoolang zullen Italië en Spanje millioenen en millioenen aan geld, en honderden of duizenden aan menschenlevens blijven offeren zonder eenige kans op blijvend succes.

Het beest in den mensch.

Er is geen dier zoo beestachtig als de mensch. De Poolsche gruwelen zijn tegengesproken, maar wat nu uit Oekraine tot ons doordringt, en helaas naar 't zich laat aanzien niet weerlegd kan worden, is erger dan het ergste dat over Poolsche pogrom's geschreven en uitgedacht is kunnen worden. Wat men meende dat alleen in de barbaarschheid van eeuwen terug geplaatst kon worden, wordt nu in moord-, vermink-, roof-, plunder-, verkracht partijen weer voltrokken aan de Joodsche bevolking in Oekraine.

En hetzelfde dreigt ook weer voor de Armeniërs, die zich, met de overwinning van de Entente, een beter verzekerde toekomst hadden gedroomd. Volgens een door T. P. O'Connor en A. Williams, van 't Duitsch-Armeensche comité te Londen uitgevaardigd manifest, spreken zij de vrees uit dat de Armeniërs in Kaukasië gevaar loopen uitgeroeid te worden. Wie zich de gruwelen voor den geest haalt vroeger door de Mohamedaansche overheerschers op de Armeensche christenen uitgeoefend, zal het verschrikkelijke beseffen van deze bedreiging! O'Connor en Williams vreezen de uitvoering ervan wanneer de Britsche bezettingstroepen worden terug getrokken, en dit zal reeds in October gebeuren. Reeds thans maken de Koerden, Tartaren en Georgiërs zich gereed om de Armeensche republiek van Erivan aan te vallen, die niet sterk genoeg is om zich hiertegen te vrijwaren. De Jong Turken in Klein-Azië ijveren sterk in deze richting.

Een vreeselijk bloedbad onder mannen, vrouwen en kinderen moet van 't terugtrekken der Britsche troepen 't onvermijdelijke gevolg worden. Het manifest vraagt, of, indien Engeland op den duur de kosten en moeiten van de bezetting van Kaukasië niet wil of kan dragen, de Vereenigde Staten dan niet kunnen helpen. Zijn hiervoor de troepen niet dadelijk ter beschikking te stellen, dan helpe men met geld om 't blijven van Britsch Indische troepen onder Britsche officieren mogelijk te maken.

Kunnen de vrienden van de Armeniërs in andere landen aan dit manifest geen kracht bij zetten? Alleen door spoedig handelen van velen is nog eenige hoop te koesteren op 't voorkomen van een nieuwe slachting op groote schaal.

Het verwondert ons dat, terwijl voor de Poolsche pogrom's in geheel de wereld en ook in ons land zoo luide geroepen is, van diezelfde zijde niet nog luider geroepen wordt over de gruwelen, die in Oekraine reeds plaats vinden, en door de vrienden der Armeniërs niet over de slachting der Ameniërs, nu die nog voorkomen kan worden.

Ingezonden.

Den Haag, 16 Augustus 1919.

Aan
het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West,
Heulstraat 17, Den Haag.

Mijne Heeren.

In het jongste nummer van het ,,Koloniaal Weekblad'' is opgenomen een correspondentie uit Indië van kapitein Vermeer en handelende over de vereeniging Insulinde en Douwes Dekker, waarin groote ingenomenheid met beiden wordt betuigd en zulks zonder eenig commentaar van de redactie, zoodat het den schijn heeft alsof de redactie — c.q. het hoofdbestuur — met de strekking dier correspondentie het eens is. Het zij mij, als lid uwer vereeniging, vergund U beleefd te verzoeken in het Weekblad dienaangaande een verklaring te geven, aangezien ik niet veronderstellen kan, dat het Hoofdbestuur dien schijn zou willen laten voortbestaan, waar immers de vereeniging Insulinde en Douwes Dekker er naar streven een einde te maken aan het Nederlandsch gezag in Indië.

Hoogachtend,
H. C. A. POUBLON,
Gep. Ass. Resident.

—

Den geachten inzender is het zeker niet ontgaan, dat ,,Het Koloniaal Weekblad'' altijd een ,,vrije tribune'' is geweest, waar een ieder voor zijn meening uit kan komen, mits de schrijver zijn artikel voluit met zijn naam onderteekent. Het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'' en de Redactie-Commissie van het Weekblad behoeven die meening niet te deelen, al wordt zij zonder commentaar geplaatst.

Red.-Comm.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Tropische Natuur.

Afl. 6—7 van jaarg. VIII brengt verschillende interessant geschreven en geïllusteerde bijdragen, als: In het oerbosch van den Ophir, door E. Jacobson (vervolg). — Breynia cernua (periodiek bladverliezende planten), door J. J. Smith. — Een tocht door het Karanggebergte, door J. Beumée (o.a. vervolg der beschrijving van vogelnestgrotten). — Een drietal merkwaardige voorbeelden van mimicry (waaronder verstaan wordt het bedriegelijk gelijken van een dier op een ander dier of op een levenloos natuur-object), door S. Leefmans. — Iets over lakschildluizen, door P. v. d. Goot.

Uitgaven van het Bataviaasch Genootsch. v. K. en W.

Het Bat. Gen. dat in het najaar van 1915 besloot zijn uitgaven niet meer naar Holland te zenden, zoolang geen betere postverbindingen intràden, heeft thans die toezending hervat, waardoor wij in het bezit geraakten van de Nòtulen der gehouden vergaderingen van het vierde kwartaal 1915 tot het vierde van 1918, zoomede van een in 1917 uitgegeven ,,Gids voor den bezoeker van de Schatkamer'', van het Genootschap. De sedert ult°. 1915 verschenen ,,Verhandelingen'' en het ,,Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde'', zullen vermoedelijk per eerstvolgende mail volgen.

De inhoud van de genoemde ,,Notulen'' (die 4 maal 's jaars in druk verschijnen), is als altijd zeer lezenswaardig; dezerzijds kan echter slechts de speciale aandacht gevestigd worden op enkele ,,Bijlagen'', waarin als afzonderlijk opstel, een bepaald onderwerp behandeld wordt. Overigens raadplege men de uitvoerige alphabetische registers aan het slot van elk deel.

Aanteekeningen over: ,,Opstellen over Bengkoeloë'', door L. C. Westenenk (Deel 54, afl. 2). — De gouden beeldjes van Demak (met plaat), door Dr. F. D. K. Bosch (Id.) — De ,,Slamajers'' in Kaapstad (dat zijn afstammelingen van de Maleiers, die in den tijd van Van Riebeek naar de Kaap kwamen), door Dr. G. A. J. Hazeu (Deel 54, afl. 3). — Zilveren gedenkbladen uit de dagen der O. I. Comp., door W. H. Hoogland (Deel 56, afl. 4). — Twee brieven betreffende het voorkomen van koperen martavanen bij de Ot Danoem op Borneo (Id.).

Van de verslagen van den oudheidkundigen dienst in Ned.-Indië (eveneens door het Bat. Gen. uitgegeven), werd ontvangen het vierde kwartaal 1918. Behalve de mededeelingen omtrent herstellingen, opgravingen enz. bevat dit verslag als Bijlagen o.a.: Tjandi Djawi een graftempel? door Dr. F. D. K. Bosch. — Majapahitsche heiligdommen in de Lampoeng, door R. Ng. Poerbatjaraka (Lesya). — Oorkonden van Trawoelan. — Koperen platen van Bloeboek (Lamongan).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 13 Aug. bevat een artikel van A. D.

over de financieele resultaten van de voornaamste Nederlandsche reederijen over de jaren 1913 t. en m. 1918. Als we de daarin gegeven winst-cijfers met elkander vergelijken dan is 1918 voor de gezamenlijke Maatschappijen een record-jaar geweest; doch het zijn de Indische maatschappijen die tot dit record den doorslag hebben gegeven, daar bijna alle overige reederijen reeds vroeger hun hoogste winst-cijfer geboekt hadden. — Verder geeft dit Nr. o.a. een overzicht van den handel van Japan met Ned.-Indië in 1918 (ontleend aan „Korte Berichten'').

In het Nr. van 20 Aug. publiceert X. X., aan de hand van officieele gegevens, een overzicht van de buitenlandsche handelsbeweging van Java in 1918.

Kunstnijverheid in Ned.-Indië.

Bij Albrecht en Co. te Weltevreden is verschenen het navolgende geschrift: Bond van Nederl. Indische Kunstkringen. Jaarvergadering te Jogjakarta op 1, 2 en 3 Augustus 1919. Kunstnijverheid in Ned.-Indië. Inleidende aanteekeningen van J. W. Teilers en R. Ng. Wedio di Poero (Dr. Radjiman).

Uit het Voorwoord van den hr. Moojen blijkt dat plannen bestaan om te Batavia een inrichting te vestigen voor kunstnijverheids- en teeken-onderwijs, welke als eerste school van dezen aard voorloopig den geheelen Archipel zou moeten kunnen voorzien van goed geschoolde krachten op het gebied van versierende kunst. Op de vergadering-zelf zal dit denkbeeld nader worden uitgewerkt. De bijdragen van de h.h. Teilers en Dr. Radjiman zullen er zeker toe bijdragen om de belangstelling voor de kunstnijverheid op te wekken of te versterken. Eerstgenoemde is het uitvoerigst en noemt zijn geïllusteerde verhandeling „Over nijverheid, kunst en volksontwikkeling''; Dr. Radjiman behandelt de „zedelijke beteekenis van de kunst voor het volk van Indië''.

Iets over schildpad in Oost- en West-Indië.

De hoornschaal van sommige groote schildpadden vormt het belangrijk handelsartikel „schildpad''. Het heeft eigenschappen van hoorn, doch is harder, neemt bij het polijsten meer glans aan en laat zich bij verwarming, waardoor het week wordt, beter lasschen.

De waarde berust in hoofdzaak op de helderheid van kleur; een warm doorschijnend geel met fraaie roodbruine vlekken is het meest gezocht. In den handel onderscheidt men Egyptische (rood, zonder gele vlekken) en West- en Oost-Indische schildpad.

Wat West-Indische betreft, heeft de vangst van schildpadden meest plaats op de eilanden Aruba, Bonaire en St. Martin. Door den adviseur voor de visscherij in de kolonie Curaçao zijn proeven genomen om tot een kunstmatige schildpaddenteelt te geraken. De Oost-Indische soort is de kostbaarste; zij is in hoofdzaak afkomstig van den caretschildpad. De elkander dakpansgewijs bedekkende hoornplaten van het rugschild van dit dier leveren n.l. het bekende schildpad, waarvan een volwassen dier 2—6 K.G. kan opbrengen en waarvan het fijnste en duurste van Celebes komt. Eene andere bekende schildpadsoort is de eveneens in den Oost-Indischen Archipel voorkomende lederschildpad (door de bevolking katoeng of ratoe genoemd) en de groote zeeschildpad.

No. 649 van „Handelsberichten'' (waaraan het voorgaande is ontleend), geeft nog een overzicht van den uitvoer van schildpad uit Celebes over de jaren 1913 tot en met 1918.

Helopeltis-bestrijding.

Aan dit onderwerp is Mededeeling No. LXIV van het Proefstation voor Thee gewijd. Op een Voorwoord van Dr. Ch. Bernard volgt een artikel van E. L. Siahaja, getiteld: 6-maanden-proef met Helopeltis-bestrijding op Leuwi-Manggoe. — De hr. O. van Vloten schrijft een toelichting op deze bijdrage en besluit met „Een veronderstelling omtrent het optreden van de helopeltis'', naar aanleiding van de uitkomsten tot nog toe door het vangen van dit schadelijke insect verkregen.

Begrootingen van de zelfbesturende landschappen.

Als uitgave van het Encyclopaedisch Bureau (afl. 19) is in twee deelen een lijvig boekwerk verschenen, getiteld: Mededeelingen van het kantoor voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door de afdeeling financieele aagelegenheden. Begrootingen van de zelfbesturende landschappen in de buitengewesten over het jaar 1918 (Semarang-Soerabaja, G. C. T van Dorp en Co.).

De bedoeling dezer publicatie (welke voortaan ieder jaar zal worden vervolgd), is geweest de wenschelijkheid om — meer dan tot heden in de betrokken gewesten zelf geschiedde — openbaarheid te geven aan de geldelijke aangelegenheden van de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten, ten einde de Staten-Generaal en den Volksraad, alsmede het publiek in het algemeen, in de gelegenheid te stellen van het geldelijk beheer der landschapskassen kennis te nemen en zoodoende ook naar buiten belangstelling te wekken in de financieele aangelegenheden van bedoelde landschappen.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De afl. van 15 Aug. opent met een beschouwing van Prof. Dr. H. Blink over de economische betrekkingen tusschen Ned. Oost-Indië en andere landen en in het bijzonder die met Australië. — Verder vervolgt o.m. D. Ingerman zijn artikel: Opbrengst en handel van ijzererts en ijzer in de voornaamste Europeesche landen en hun koloniën.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 34: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Ziekten en plagen van de cultuurgewassen in Ned.-Indië, door Dr. C. J. J. van Hall, besproken door Prof. Dr. J. Westerdijk. — De uitvoerhandel van Groot-Britannië en de Vereenigde Staten. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens de overige vaste rubrieken, zoomede een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande literatuur-opgave over vetten, oliën en wassen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 20 bevat: Boschnegers in Suriname, door de J. de J. — De beteekenis van het jaarlijksche „Koninginfeest'' (Konoeverjari) voor de Surinaamsche bevolking, door Ruremondanus. — Avondstemming, door Th. van Dort. — De weefster (Atjehsche vertelling), door M. C. Kooy—van Zeggelen (slot).

Kloet-album.

„De tropische natuur ademt rust en onbeweeglijkheid. Een eeuwig groen kleurt de vlakte en bergen tot hun hoogsten top, een eeuwige zon giet goud over bosch en sawah of de blanke maan weeft over alles een zilveren sluier. Dorpen en steden vinden geen plaats in het landschap, ze gaan schuil onder het dichte bladerdak; slechts de steeds zwijgende, steeds zich verjongende, steeds blijvende groene natuur vertoont zich, voedsel gevende aan wie slechts de hand uitsteekt.

„Totdat de Kloet heeft gesproken, slechts enkele uren. 't Levende groen is verdwenen; geen vogel wordt gehoord, geen plant meer gezien. Alles is zwart; de stilte des doods heerscht. Alles rondom den berg is verbrand. Roodgloeiende steenen en heete modder heeft de berg rondom zich geslingerd, kokend water in millioenen kubieke meters en heeten stoom met giftige dampen uitgestooten; een verstikkende aschregen, op afstanden van 600 à 700 K.M. merkbaar, is neergevallen; ruim 5000 menschen zijn omgekomen, twintig dorpen zijn geheel, zeventien ten deele verdwenen, meer dan 10.000 H.A. vruchtbare bouwgrond is verwoest.........''

Aldus beschrijft Minister Idenburg, eere-voorzitter van de Kloet-commissie, de ramp die den 20en Mei heeft plaats gehad. Hij doet het in een Kloet-Album, door den heer N. J. Boon te Amsterdam uitgegeven ten bate van de slachtoffers der uitbarsting. Vooraf herinnert hij aan de tonnen gouds, door de algemeene Indische commissie tijdens Nederland's oorlogsellende aan het Steuncomité afgedragen. Helpt gij nu, landgenooten, zoo eindigt het stukje.

Het Album heeft verder korte bijdragen van Dr. Kielstra, Mr. D. Fock en Mr. G. Vissering, die uitvoeriger schrijft en o.m. meedeelt:

„Onder alle Indische kraters is de Kloet de meest verraderlijke, we zouden eerder kunnen zeggen, de meest geniepige. Hij is juist als een reptiel: door zijn onbeweeglijkheid waant men hem ook levenloos. Gedurende jarenlang laat hij niets van zich bemerken, vóór 1901 zelfs 25 jaren achtereen. De bevolking gaat dus weder vertrouwen stellen in den krater: nieuwe tuinen worden aangelegd en zij nestelt zich tot vrij dicht bij den top. De Kloet is slechts 1731 meter hoog, en steekt dus niet zoo ver boven de omgeving uit.

„De Kloet heeft nog een andere merkwaardigheid n.l. dat door die langdurige rustperioden, waarbij zelfs geen solfatare aan het werk is, de kratermond door regenwater wordt gevuld en die stille waterplas boezemt nog meer vertrouwen in ten aanzien van zijn ongevaarlijkheid. Zonder eenige waarschuwing echter komt dan opeens een uitbarsting, zóó vreeselijk, als slechts bij enkele andere kraters ter wereld kan voorkomen.''

Verder zijn er kleine bijdragen van Generaal Drijber, Prof. Van Baren, de burgemeester van Den Haag en Amsterdam, Prof. Van Eerde, den heer J. B. A. Jonckheer, Dr. N. Adriani en Jonkvr. de la Bassecour Caan.

Deze stukjes omsluiten met de bijschriften een groot aantal kleinere en grootere platen, van Java's natuur,

van vulkanische bergen en bijzonderlijk van de Kloet.
(N. R. Ct.).

* * *

Ten slotte eenige titels:

Indische speeltuigen, door J. F. Snelleman (een mooi geïllustreerde artikelenreeks over muziekinstrumenten in de Nrs. 31 en vgg. van „Buiten").

De „voedselvoorziening van Java", door A. Galjema Verheul. Archief voor de Suiker-industrie in N. I. (Jaarg. 1919, afl. 18). — De instelling van waterschappen in de suikerindustrie op Java, door ir. A. Groothoff (Id. afl. 21). — Het Madioensche waterreglement, door ir. G. F. van Dissel (Id. afl. 22).

Het nieuwe Indische strafwetboek, door B. M. Taverne (Tijdschr. voor Strafrecht, dl. 30, bl. 121 vgg.).

Karakterschets van John Loke (exploitatie van de ijzerertsterreinen in Ned.-Indië), (met portret), (Hollandsche Revue 1919, afl. 6).

De chemische samenstelling van den Cassavewortel, door J. J. Paerels (Cultura, Juli-Aug. 1919).

In the sphere of the Indian volkanoes (with ill.), by A. H. Blaauw (Commercial Holland, Aug. 1919).

Een tropisch ziele-beeld (De grond van het religieus naturalisme), door Tropicus (vervolg). (Ceres 1 Aug. 1919).

Trade between the Dutch East Indies and Australia. — Iron-ore in Celebes. — Tanning barks in the D. E. I. — The botanical garden at Sibolangit. (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. II, Nr. 19).

Curaçao (ontleend aan een voordracht van Dr. Lens, vermeerderd met illustraties). (Aarde en haar Volken, Juli 1919, Bijblad).

Onderzoek naar de oorzaken van de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera. Alphabetisch register op de welvaartsedita 1904—1914. Batavia, Ruygrok en Co. 1919. 4°.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van eene leerares in de Verloskunde aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van eene geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om te worden benoemd tot leerares in de verloskunde aan de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van *f* 2000;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands. ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 600 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot een maximum van *f* 1000 's maands.

Het uitoefenen van particuliere praktijk is verboden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 October a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeelin (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. haar diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 2½ ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, ééne maand bezoldiging en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij bevordering het bedrag der verhooging over ééne maand.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, enz. staat de geneeskundige gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De uit te zenden vrouwelijke arts is verplicht de in verband met hare uitzending voor den Indischen dienst aan haar of te haren behoeve van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan haar ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den haar aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij wordt uitgezonden niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na hare aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 12 Augustus 1919 No. 175).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie
J H. van Dijk, Apeldoorn	*f* 2.50
J. A. Wijn, Apeldoorn	,, 2.50
Jonkvr. M. Reigersman, Breda	,, 2.50
C. C. Zeverijn, Hilversum	,, 5.—
L. W. Capel, Apeldoorn	,, 2.50
L. J. Dobbelman, Apeldoorn	,, 2.50
F P. Hermans, Apeldoorn	,, 2.50
L J. K. Jeekel, Apeldoorn	,, 2.50
L Molijn, Alkmaar	,, 2.50
C M. Olifiers, Apeldoorn	,, 2.50
H. K. J. Sannes, Apeldoorn	,, 2.50
Tj. de Haan, Den Haag	,, 2.50
J Mastenbroek, Suriname	,, 2.50
A. T. M. Winter, Den Haag	,, 2.50
R. G. M. Soeprodjo, Semarang	,, 4.—
A. L. de Sturler, Haarlem	,, 2.50
J R. Becker, Nijmegen	,, 10—
Mej. J. Begeman, Teteringen	,, 2.50
H R. Curiël, Paramaribo	,, 2.50
H. P. J. van Lier, Amsterdam	,, 2.50
Mej. J. E. Meijer, Paramaribo	,, 2.50
Julius G. E. Nelson, Paramaribo	,, 2.50
H. R. Yda, Suriname	,, 2.50
Dr. A. N. Barend, Suriname	,, 2.50
H. I. Nahar, Suriname	,, 2.50
K Bouman, 's-Hertogenbosch	,, 2.50
L M. Korevaar, 's-Hertogenbosch	,, 2.50
H. J. van Munster, 's-Hertogenbosch	,, 2.50
Raden Amirambjoh Sastrosoewigno, Paramaribo	,, 2.50
P. C. Dudok van Heel, Den Haag	,, 5.—
Mevr. G. C. E. Soeters—v. d. Heuvel, 's-Hage	,, 2.50
G. A. N. Scheltema—de Heere, Ginneken	,, 2.50
J M. Gantvoort, Den Haag	,, 5.—
Mevr. Wed. J. C. van Alphen, Den Haag	,, 2.50
J M. Hanegraaf, Tilburg	,, 2.50
P M. Ch. Poublon, Den Haag	,, 5.—
Mr. J. A. Schagen van Leeuwen, Rhenen	,, 2.50
Th. van Alebeek, Den Bosch	,, 2.50
J. van Andel, Den Bosch	,, 2.50
C. R. Bakhoven, Den Bosch	,, 2.50
Jos. Cleerdin, Den Bosch	,, 2.50
A C. Kalle, Den Bosch	,, 2.50
A Katenbusch, Den Bosch	,, 2.50
A. J. M. Lamers, Den Bosch	,, 2.50
E Snellen, Den Bosch	,, 2.50
J H. Stuyver, Den Bosch	,, 2.50
T Veroude, Den Bosch	,, 2.50
K. M. Vogel, Den Bosch	,, 2.50
F C. M. Wijffels, Den Bosch	,, 2.50
P. Jurriëns, Utrecht	,, 2.50
M. Daniels, Den Haag	,, 3.—
Mej. B. Bronkhorst, Den Haag	,, 2.50
H. Douglas, Nickerie	,, 2.50
M. C. Henriquez, Den Haag	,, 2.50
H Ludeling, Apeldoorn	,, 4.—
A Moraal, Den Haag	,, 2.50
M. Willemsteijn, Wageningen	,, 2.50
Mej. L. Vrijer, Den Bosch	,, 2.50
Mevr. M. Slors, Apeldoorn	,, 2.50
T. van den Bont, Boven Hardinxveld	,, 2.50
De Algemeene Plantersbond, Suriname	,, 2.50
Ant. Groenendijk, Rhoon	,, 2.50
H Th. Spook, Amsterdam	,, 2.50
G J. Bagendijk, Beverwijk	,, 2.50
J. Rijks, Arnhem	,, 2.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 157,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.
10

Electro-techn. en Mechanisch Bureau
„HOLLAND"
ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG

Electriciteit op elk gebied.
Groote keuze Electrische Ornamenten, enz.
200 *Baden, Geysers, Waschtafels.*

N. LOEB = DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING
173

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. H. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Groote voorraad
Engelsche Stoffen
187

P. F. VAN ROOIJ,
Telefoon 276 - BREDA - Ginnekenstraat 149
GROOTE SORTEERING IN
Reiskoffers, Portemonnaie's, Sigarenkokers, Damestasschen, Portefeuilles Aktentasschen.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE
CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073
Comestibles - Koloniale Waren
UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN EN PRIMA WAREN. 189
Bediening aan huis zonder prijsverhooging

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 - TELEFOON 443
OPGERICHT 1835. 201
Piano- en Muziekhandel.

KON. ERK. PITMANSCHOOL
Staatsblad 37.
DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM
Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting. 173
KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.
Directeur-Gen. T. v. d. VEEN.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
1
VOOR HET NAJAAR
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen
Wollen Sportmantels
Wollen Stoffen

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902. 30

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15B :: Tel. H. 6655
.. WONING ..
INRICHTING
158
Behangerij Stoffeerderij

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.* 95
5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.